

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1997/18
Karar Sayısı : 1998/42
Karar Günü : 30.6.1998
R.G. Tarih-Sayı :06.12.2000-24252

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Vezirköprü İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 17.7.1964 günlü, 506 sayılı "Sosyal Sigortalar Kanunu"nun 3395 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen 79. maddesinin sekizinci fıkrasının Anayasa'nın 2., 60. ve 65. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü'yle işverene karşı açılan hizmet tespiti davasında, 506 sayılı Yasa'nın değişik 79. maddesinin sekizinci fıkrasını Anayasa'ya aykırı bulan mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 3395 sayılı Yasa ile değiştirilen ve iptali istenen sekizinci fıkrayı da içeren 79. maddesi şöyledir:

"Madde 79-

İşveren, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalının sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançlar toplamı ve prim ödeme gün sayıları ile sigorta primlerini gösteren ve örneği yönetmelikle belirlenen prim belgelerini ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar kuruma vermekle ve bu belgelerin muhteviyatını doğrulayacak muteber işyeri kayıtlarını Kurumca istenilmesi halinde ibraz etmekle veya sigortalı çalıştırmadığı takdirde, bu hususu yazılı olarak önceden Kuruma bildirmekle yükümlüdür.

İşveren, sigortalıların adını, soyadını, sigorta sicil numarasını ve çalıştığı süreyi gösteren ve örneği yönetmelikle belirlenen bir belgeyi işyerinde, birden ziyade işyeri olması halinde her işyerinde ayrı ayrı olmak üzere, işçiler tarafından da görülebilecek bir yere asmaya mecburdur.

Bu yükümlülükleri yerine getirmeyen işverenler hakkında 140 ıncı madde hükümleri uygulanır.

140 ıncı maddenin uygulanması prim belgelerinin Kuruma verilmesine mani teşkil etmez.

Fiilen veya kayden çalıştığı tespit edilen sigortalılara ait olup bu Kanun uyarınca Kuruma verilmesi gereken belgelerin yapılan tebligata rağmen bir ay içinde verilmemesi veya noksan verilmesi halinde, bu belgeler Kurumca resen düzenlenir ve muhteviyatı sigorta primleri Kurumca tespit edilerek işverene tebliğ edilir.

İşveren, tebliğ edilen prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ilgili Kurum ünitesine itiraz edebilir. İtiraz tahsilatı, durdurur. İtirazın reddi halinde, işveren kararın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde yetkili mahkemeye başvurabilir. Yetkili mahkemeye başvurulması prim borcunun tahsil ve takibini durdurmaz.

Mahkemenin Kurum lehine karar vermesi halinde 80 inci maddenin prim borcuna ilişkin hükmü uygulanır.

Yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde Mahkemeye başvurarak alacakları ilam ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamaları ile prim ödeme gün sayıları nazara alınır.

Sigortalının çalıştığı bir veya birkaç işte, bu Kanunda yazılı prim ödeme şartını yerine getirmiş olmasına rağmen kendisi için verilmesi gereken kayıt ve belgeler işveren tarafından verilmediği veya verilen kayıt ve belgelerde kazançların veya prim ödeme gün sayılarının eksik gösterildiği Kurumca tespit edilirse, hastalık ve analık sigortalarından gerekli yardım yapılır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 60.- Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilâtı kurar."

3- "MADDE 65.- Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince; Yekta Güngör ÖZDEN, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL, Mustafa YAKUPOĞLU ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 4.2.1997 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen Yasa kuralı ve aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kurallarıyla bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Mahkeme, Anayasa'nın 2. maddesi ile benimsenen sosyal adalet ilkesinin güçsüzleri korumaya, ekonomik ve sosyal değişimi sağlamaya yönelik olduğunu; sosyal güvenlikten yararlanabilmek için belirli gün prim ödenmesinin gerektiğini; fıkranın ise bu gereğe uyulmadan herkese sonradan çeşitli yöntemlerle hizmet borçlanmasına gidebilme olanağını getirdiğini; sigortasız işçi çalıştırmanın teşvik edildiğini; sigortasız işçi çalıştırmanın yasalara aykırı olduğunu ve borçlanma yoluyla kanuna aykırı durumların bu ilişkiyi kuranlar lehine sonuçlandırılarak suç sayılan bir ilişki üzerine meşru hakların inşa edildiğini ve bütün bunların külfetinin Kurum'a yükletildiğini; ekonomik krize sokulmuş bir sosyal güvenlik kurumunun kendisine yüklenen anayasal görevleri yapamayacağını bu nedenle, kuralın Anayasa'nın 2., 60. ve 65. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini istemiştir.

Kişilerin sosyal hakları ve asgarî yaşam düzeyleriyle ilgilenerek onların refah, huzur ve mutluluk içinde yaşamalarını sağlamak Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal devletin temel amaç ve görevlerindendir.

Anayasa'nın "sosyal güvenlik hakkı" başlıklı 60. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olması öngörülmüştür. Sosyal güvenlik hakkı, çalışanların yaşamlarının ve yarınlarının güvencesidir. Sosyal güvenlik, bireylere, gelirleri ne olursa olsun yaşlılık, hastalık, kaza, ölüm ve malûllük gibi sosyal riskler karşısında asgarî bir yaşam düzeyi sağlama amacına yöneliktir. İkinci fıkra ile de Devlete sosyal güvenliği sağlayacak gerekli önlemleri almak ve teşkilatı kurmak görevi verilmiştir. T.C. Emekli Sandığı, Bağ-Kur ve Sosyal Sigortalar Kurumu, ülkemizde sosyal güvenliğin temelini oluşturan kurumlardır. Sosyal Sigortalar Kurumu, hizmet akdine dayanarak çalıştırılanlara, iş kazalarıyla meslek hastalıkları, hastalık, analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm hallerinde sosyal sigorta yardımları yapan sosyal güvenlik kuruluşudur. Kurum'un çalışmaları, sigorta esaslarına göre düzenlenmiştir.

506 sayılı Yasa'nın 79. maddesinde, sigortalıların sigorta primlerinin hesabına esas tutulan kazanç toplamı ve prim ödeme gün sayılarının hangi belgelerle düzenleneceği açıklanmıştır.

Çeşitli ekonomik, toplumsal ve kayıt düzenindeki kimi eksiklikler nedeniyle çalışanların fiili çalışma sürelerinin bir bölümünün Sosyal Sigortalar Kurumu kayıtlarına intikal etmediği gözetilerek maddenin sekizinci fıkrasıyla, prim belgeleri işveren tarafından Kuruma verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca saptanamayan sigortalılara, hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan itibaren 5 yıl içinde mahkemeye başvurarak kanıtlamaları koşuluyla çalıştıklarını tesbit olanağı getirilmiştir. Böylece, sigortalıların prim belgeleriyle belgelendiremedikleri fiili hizmet süreleri, mahkeme kararıyla kanıtlanma koşuluyla değerlendirilebilecektir. Burada zamanında sigortaya bildirilmeyen ve Kurum'ca saptanamayan geçmiş hizmetin değerlendirilmesi sözkonusudur. Bunun saptanabilmesi için de gerçeğe ulaşma konusunda her türlü inceleme ve araştırma olanağına sahip olan bağımsız ve tarafsız yargı organının görevlendirilerek çalışanların Anayasa'nın 62. maddesinde açıklanan sosyal devlet ilkesine koşut olarak 60. maddesinde belirtilen sosyal güvenlik haklarından yararlandırılmalarına olanak sağlanmıştır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'ya aykırı değildir. İstemin reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 65. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Haşim KILIÇ bu görüşe katılmamıştır.

VI- SONUÇ

17.7.1964 günlü, 506 sayılı "Sosyal Sigortalar Kanunu"nun 3395 sayılı Yasa ile değiştirilen 79. maddesinin sekizinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Haşim KILIÇ'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 30.6.1998 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Ahmet Necdet SEZER	Güven DİNÇER	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Lütfi F. TUNCEL
Üye		Üye
Fulya KANTARCIOĞLU		Mahir Can ILICAK

KARŞIOY YAZISI

506 Sayılı Yasa'nın 79. maddesinin dava konusu sekizinci fıkrasında, kimi eksiklikler nedeniyle çalışanların fiili çalışma sürelerinin bir bölümünün SSK kayıtlarına intikal etmemesinden doğan boşluğun, mahkeme kararıyla ispat edilmesi koşuluyla geçmiş hizmet olarak değerlendirilme olanağı sağlanmıştır.

Yasa'da öngörülen borçlanmaya ilişkin esas ve usullerin çerçevesi çizilmemiştir. Mahkeme kararıyla da olsa borçlanmaya esas alınacak hizmet süresinin ne kadar olacağı belirtilmediği gibi, borçlanma koşulları ile ödeme şekli konusunda herhangi bir kural öngörülmemiştir. Oysa, 1479 sayılı Yasa'ya bağlı olan bağımsız çalışanlarla 657 sayılı Yasa'ya tabi olan devlet memurları için de borçlanma imkanı getirilmiş ancak, buna ilişkin ayrıntılar yasalarda açıkça belirtilmiştir. İptali istenen fıkra'ya göre, çalışanların borçlanmaları gereken sürelerine ilişkin herhangi bir sınır konulmadığından, nasıl ve ne şekilde ispat edileceği belli

Esas Sayısı : 1997/18
Karar Sayısı : 1998/42

olmayan bir yöntemle Sosyal Sigortalar Kurumu yükümlölük altına sokulmaktadır. Böyle bir sınırsızlık ve ilkesizlik S.S.K'nu işlevini yapamaz konuma düşürür. Anayasa'nın 60. maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra, bunun en iyi biçimde yürütölmesi için gerekli tedbirler alma görevi de Devlet'e yüklenmiştir. Kimi çalışanlara sınırı belli olmayan imtiyazlar tanımak, Devlet'in Sosyal Güvenlikle ilgili önlemini olumsuz yönde etkiler. SSK bağı çalışanlara kayıtlara geçemeyen çalışma sürelerinin mahkeme kararıyla sınırsız şekilde tesbit edilerek borçlanma olanağı verilmesi, Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı olduğundan çoğunluk görüşüne katılmadım.

Üye

Haşim KILIÇ